

## **ВПЛИВ НА БІОРІЗНОМАНІТТЯ УКРАЇНИ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ**

**Дементьєв Є.І.**, студент

**Циганок Є. Ю.**, доктор філософії з географії, асистент кафедри фізичної географії та геоекології

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Воєнні конфлікти, що розпочалися на території України у 2014 р., спричинили істотний вплив на її довкілля. З 24 лютого 2022 р. ці зміни посилилися, а їх наслідки для екосистем стали відчутнішими. Згідно з оцінками експертів від 20 до 30% території України зазнали воєнного впливу: вирви та пожежі, що виникають після обстрілів, мінування територій, механічне та хімічне забруднення тощо. Площа, яка постраждала від війни, в загальному обсязі є більшою, ніж зона активних бойових дій [5].

Станом на 27 серпня 2023 р., День екологічного боргу України, маємо актуалізовані дані завданих збитків у розмірі 2 трлн гривень. Все ще триває робота з обрахунку збитків за кейсом Каховської ГЕС [2]. Вплив військових дій на ландшафти та оселища розпочався ще з просуванням російського війська вглиб територій України та закріплення на рубежах оборони, зокрема це рух важкої техніки, будівництво фортифікаційних споруд, ведення бойових дій. Це спричинило ущільнення ґрунту, деградацію рослинного покриву, інтенсифікацію процесів вітрової та водної ерозії, і, як наслідок, знищення оселищ рідкісних видів, які потребують охорони, втрату біологічного та ландшафтного різноманіття [3].

Особливо цінними та вразливими територіями з точки зору втрати біорізноманіття є: цілинні нерозорані степи, крейдянні схили на Донеччині, приморські оселища на півдні України та болотні екосистеми півночі. Більша

частина міграційних коридорів птахів проходить над зоною постійного ведення бойових дій. Це є причиною неспокою птахів, їх виснаження через зміну маршрутів чи відсутності можливості відпочити та потрапляння під обстріли. Бойові дії в межах оселищ, особливо в період виведення потомства багатьох птахів і ссавців, призводить до скорочення чисельності популяцій, порушенні усталених трофічних зв'язків в екосистемах. Площа лісових та інших насаджень, які зникли внаслідок спровокованих військовими діями пожеж, перевищила 200 тис. га (рис. 1). Значних втрат завдано насіннєвому фонду. Вигорілі ділянки швидко заростають інвазивними видами, формується рудеральна рослинність, що призводить до зниження флористичної цінності екосистем [4].



*Рис.1. Знищені ділянки біосферного заповідника «Асканія-Нова» внаслідок численних пожеж, станом на 1.09.2023 [1]*

Нині оцінити наслідки завданої шкоди природним та напівприродним ландшафтам України під час активних бойових дій немає змоги. А без ретельної фахової оцінки стану постраждалих територій їх не вдасться відновити. Більш того, не всі трансформовані ландшафти та екосистеми можна повернути до попередніх станів.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. За час російської окупації на території заповідника «Асканія Нова» було 7 пожеж. Українська природоохоронна група: веб-сайт. URL: <https://uncg.org.ua/za-chas-rosijskoyi-okupacziyi-na-terytoriyi-zapovidnyka-askaniya-nova-bulo-7-pozhezh/>

2. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. За рік сума збитків довкіллю зросла у 5 разів. URL: <https://mepr.gov.ua/za-rik-suma-zbytkiv-dovkillyu-zrosla-u-5-raziv/>

3. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Як війна впливає на довкілля України та Європи: Міндовкілля з партнерами презентувало перше інфографічне дослідження. URL: <https://mepr.gov.ua/yak-vijna-vplyvaye-na-dovkillya-ukrayiny-ta-yevropy-mindovkillya-z-partneramy-prezentovalo-pershe-infografichne-doslidzhennya/>

4. Російсько-українська війна: вплив на довкілля. Перший інфографічний довідник про шкоду довкіллю: веб-сайт. URL: <https://www.topleadprojects.com/war-in-ua-environmental-impact-ukr>

5. Як бойові дії впливають на екосистеми, та чи може природа відновитися самостійно. Всесвітній фонд природи: веб-сайт. URL: <https://wwf.ua/en/?7828466/war-and-nature-wwf-shotam>

## **ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА У ДЕНДРОПАРКУ «ОЛЕКСАНДРІЯ»**

**Дойко Н.М.**, к.б.н., ст. наук. співр., зав. віділом збагачення дендрофлори

**Бойко Н. С.**, к.б.н., старший науковий співробітник

**Кривдюк Л.М.**, провідний інженер

*Державний дендрологічний парк «Олександрія» НАН України, м. Біла Церква, Київська область*

Історичні дендропарки та інші ботанічні установи, окрім своєї основної, науково-дослідної функції, у сучасному світі все частіше виконують роль посередника, за допомогою якого наукові досягнення переносяться на міські вулиці та площі, допомагаючи вирішувати глобальні проблеми формування екологічно стійких просторів на урбанізованих територіях.

На сучасному етапі виділяємо наступні пріоритетні напрямки роботи:

1) науково-просвітницька діяльність; 2) збереження та відновлення рослинного біорізноманіття; 3) інтродукція нових таксонів плодових і декоративних рослин